

Prof. MLADEN BARIŠIĆ, dipl. prav.
Fakultet prometnih znanosti
Zagreb

Prometno pravo
Pregled
UDK: 656.012.8
Primljeno: 10.05.1989.
Prihvaćeno: 27.06.1989.

PRIMJENA I OSTVARIVANJE NAČELA TAJNOSTI I NEPOVREDIVOSTI U PTT PROMETU

SAŽETAK

U prijenosu poštanskih pošiljaka i telegrafsko - telefonskih saopćenja PTT organizacije imaju zadatak da ostvaruju i primjenjuju ustavno načelo nepovredivosti tajne poštanskih pošiljaka i drugih sredstava komuniciranja. Primjenjujući zakonske propise o toj materiji, PTT organizacije su u svojim normativnim aktima utvrdile potrebne mjere i postupke kojima se to načelo ostvaruje, a uvođenjem mjera zaštite u PTT prometu omogućile korisnicima PTT usluga odgovarajuću sigurnost u prijenosu pošiljaka.

Osnovni cilj načela nepovredivosti jest da se građanima, kao korisnicima PTT usluga, omogući nesmetana razmjena vijesti, misli i saopćenja, a samo u iznimnim slučajevima, zakonom određenim, od tog se načela može odstupiti.

1. UVOD

PTT organizacija, kao jedna od ugovornih strana iz ugovora o prijenosu poštanskih pošiljaka i telegrafsko - telefonskih saopćenja, ima određene obveze što proistječu iz odredaba tog ugovora, koje su posebno propisane Zakonom o PTT uslugama, kao temeljnim zakonom koji regulira odnose između PTT organizacija i korisnika PTT usluga. Te obveze odnose se na prijem, prienos i uručenje poštanskih pošiljaka i telegrafsko - telefonskih saopćenja. Jedna od značajnih obveza, propisana u čl. 8. Zakona, jest obveza zaštite tajnosti, koja proistječe iz ustavne odredbeopravima građana, utvrđene u čl. 185. Ustava SFRJ kao pravo građana na nepovredivost tajnosti pisama i drugih sredstava komuniciranja. To je pravo fizičkih i pravnih osoba na međusobno komuniciranje, koje mora biti potpuno zaštićeno od spoznaje trećih osoba, što zapravo znači da nitko drugi osim osoba koje međusobno komuniciraju nema pravo otvoriti tuđu pošiljku niti se upoznati s njezinim sadržajem.

Ta ustavna odredba ima dvostrano djelovanje: kao prvo, obavlja se zaštita tajnosti

i nepovredivosti pisanih i drugih saopćenja, kao jedno od najdemokratskijih klasičnih prava čovjeka i građanina u izražavanju svojih misli, stajališta, želja, i sl., i drugo, osigurava se slobodan i nesmetan prienos pisama i drugih sredstava komuniciranja. Svaka povreda te ustavne odredbe predstavlja krivično djelo, a u slučaju kad ga učini službena osoba u obavljanju službene dužnosti, to djelo istodobno predstavlja i zloupotrebu službenog položaja, koje isto tako povlači krivičnu odgovornost.

Prema tome, nepovredivost pisama i drugih sredstava komuniciranja zajamčena je ustavnim odredbama kao jedno od prava građana. Svako kršenje tog prava predstavlja krivično djelo povrede tajnosti pisma ili drugih pošiljaka. Krivični zakon SFRJ u čl. 194. definira to krivično djelo kao lakši i teži slučaj: lakšim slučajem smatra se ako službena osoba u obavljanju službe neovlašteno otvori tuđe pismo ili telegram ili kakvo drugo zatvoreno pismeno ili pošiljku, ili na drugi način povrijedi njihovu tajnost, ili neovlašteno zadrži, prikrije, uništi ili drugom preda tuđe pismo, telegram, zatvoreno pismo ili pošiljku dakle, radi se isključivo o izvršenju neovlaštene radnje, bez bilo koje druge namjere. Međutim, teži slučaj je ako službena osoba u namjeri da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu, saopći drugom tajnu koju je saznala povredom tajnosti tuđeg pisma, telegrama ili kakvoga drugoga zatvorenog pisma ili pošiljke, ili se tom tajnom posluži. U tom slučaju postoji i neovlašteno otvaranje i namjera pribavljanja koristi odnosno nanošenja štete, što nedvojbeno pokazuje da se radi o težem slučaju povrede.

U odnosu na telefonska saopćenja Krivični zakon u čl. 195. definira kao krivično djelo neovlašteno prisluškivanje i tonsko snimanje koje je učinjeno ako službena osoba u obavljanju službe posebnim uređajima neovlašteno prisluškuje ili tonski snimi razgovor ili izjavu koja joj nije namijenjena, odnosno ako omogući nepozvanoj osobi da se upozna s razgovorom ili izjavom koja je ne-

ovlašteno prisluškivana ili tonski snimana.

Pritom je potrebno navesti različitu kategorizaciju ovog djela u saveznom i republičkom zakonodavstvu. Naime, dok Krivični zakon SFRJ to djelo svrstava u krivična djela protiv službene dužnosti, što znači da nedopuštenu radnju može izvršiti samo službena osoba u obavljanju službe, Krivični zakon SR Hrvatske proširuje krug osoba koje mogu izvršiti to djelo na sve građane u poglavlju Krivična djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina (Krivični zakon SR Hrvatske, čl. 55. i čl. 58).

2. POJAM I PREDMET NAČELA TAJNOSTI I NEPOVREDIVOSTI

Pravo na tajnost i nepovredivost u PTT prometu temelji se na pravilu da nitko drugi osim onoga kome su pismo ili druga pošiljka upućeni nema pravo otvoriti ih i upoznati se s njegovim sadržajem. To znači da se radi o zatvorenoj pošiljci, čiji se sadržaj može saznati samo nakon njena otvaranja, a to po zakonskim propisima može učiniti samo ovlaštena osoba - primalac pošiljke.

Međutim, po pravilima koja utvrđuje poštanska tehnologija, pojam ovlaštene osobe znatno je proširen: ovlaštenom osobom, osim primaoca pošiljke, smatra se i pošiljalac, osobe koje pošiljalac ili primalac opunomoćuje za prijem pošiljke, a s primaocem se izjednačuju i osobe stalno zaposlene u domaćinstvu ili poslovnoj prostoriji primaoca, kao i osobe koje s primaocem žive u istom domaćinstvu ako su starije od 15 godina i ako su poznate PTT radniku koji dostavlja pošiljke. To proširenje kruga ovlaštenih osoba izvršeno je u interesu korisnika PTT usluga, čime je omogućeno da poštanska pošiljka bude pravodobno uručena i u slučaju kad primalac nije neposredno prisutan pri činu uručivanja.

Iz toga se može zaključiti da povredu načela tajnosti i nepovredivosti ne može izvršiti nijedna osoba iz toga kruga, jer ima položaj ovlaštene osobe. Neovlaštenom osobom smatra se svaka osoba koja se nalazi izvan toga kruga, bez obzira na to je li u posjed pošiljke došla po službenoj dužnosti ili na koji drugi način. Međutim, kad se radi o službenoj osobi koja je izvršila povredu u obavljanju službene dužnosti, prema odredbama našega krivičnog zakonodavstva, ona odgovara i za povredu načela tajnosti i za zloupotrebu službenog ovlaštenja, jer se tom odredbom zaštićuje i zakonito obavljanje službene dužnosti.

Ako bi se postavilo pitanje - tko se smatra službenom osobom, moglo bi se od-

govoriti da je to svaki radnik PTT organizacije koji obavlja određene službene radnje u vezi s prijemom, prijenosom i uručenjem poštanske pošiljke odnosno telegrafsko - telefonskog saopćenja. U širem smislu, to mogu biti i druge službene osobe u obavljanju službene dužnosti. U taj krug mogle bi se ubrojiti službene osobe drugih prometnih organizacija (željeznica) kojima se PTT organizacije služe za prijenos poštanskih pošiljaka.

3. ZAŠTITA TAJNOSTI PISAMA

Pojam pisma utvrđen je u čl. 10 Općih uvjeta za obavljanje PTT usluga: "Pismo je svako pisano saopćenje u zatvorenom omotu na kome nije označena vrijednost, kao i svaka druga pošiljka u zatvorenom omotu, koja, u pogledu dimenzija i težine, odgovara uvjetima predviđenim za pismo, iako ne sadrži pisano saopćenje."

Osim te osnovne odredbe utvrđeno je da pismo mora biti zatvoreno tako da mu je sadržaj dobro zaštićen od mogućnosti povreda ili oštećenja u toku prijenosa i da se bez vidne povrede omota sadržaj ne može izvaditi ni oštetiti.

Prihvaćajući ustavno načelo o nepovredivosti tajne pisama, Zakon o PTT uslugama utvrđuje posebnu dužnost PTT organizacija u osiguranju nepovredivosti pri pružanju PTT usluga. U tom cilju PTT radnicima je zabranjeno:

- 1) da na neovlašten način saznaju sadržaj poštanske pošiljke ili da zadrže, prikriju ili neovlaštenoj osobi predaju poštansku pošiljku,
- 2) da neovlaštenim osobama saopćuju saznani sadržaj poštanske pošiljke, vrijeme kad je pošiljka predana ili stigla, tko je pošiljalac odnosno primalac, opseg i težinu ili druge podatke što se odnose na pošiljku,
- 3) da neovlaštenim osobama omoguće ili pomognu neku od tih radnji.

Kad je riječ o pismu kao poštanskoj pošiljci, njegova je osnovna karakteristika da je to zatvorena pošiljka, što proizlazi iz citirane definicije iz Općih uvjeta za obavljanje PTT usluga. Pismo se smatra zatvorenim kad se njegov sadržaj ne može saznati prije nego što se otklone sredstva odnosno način na koji je izvršeno zatvaranje (najčešće lijepljenje). Prema tome, da bi se izvršila povreda načela tajnosti, potrebno je u odnosu na pismo kao zatvorenu pošiljku izvršiti nedopuštenu radnju koja omogućuje ostvarivanje namjere učinioaca. Objekt nedopuštene radnje je tuđe pismo odnosno pošiljka, a pošiljka je u načelu tuđa za svaku osobu koja nije njezin

primalac ili pošiljalac.

Nedopuštena radnja može se izvršiti:

- otvaranjem pisma,
- povredom tajnosti na neki drugi način,
- zadržavanjem, prikrivanjem ili uništenjem pisma,
- predajom pisma neovlaštenoj osobi i
- saopćavanjem tajne saznate povredom tajnosti drugoj osobi ili posluživanjem tom tajnom.

Kad se radi o kvalifikaciji tog djela, postavlja se pitanje je li krivično djelo učinjeno samim neovlaštenim otvaranjem pisma ili tek nakon upoznavanja sa sadržajem. Iz sudskih presuda vidljivo je da je dovoljno samo izvršeno otvaranje bez obzira na to je li se učinilac upoznao i sa sadržajem, što znači da je krivično djelo učinjeno samim otvaranjem pisma, iako se otvaranje obavlja upravo zato da bi se upoznao sadržaj.

Zadržavanje pisma kao oblik povrede tajnosti postoji onda kad se pismo ne uruči primaocu u određenom roku, već ga neovlaštena osoba neko vrijeme zadrži. Koliki je protek vremena potreban da se pismo smatra zadržanim nije propisano, ali su propisani rokovi za prijenos i uručenje pojedinih vrsta poštanskih pošiljaka, pa se svako neopravdano prekoračenje tih rokova može smatrati zadržavanjem. Ti rokovi utvrđeni su Zakonom o PTT uslugama i Općim uvjetima za obavljanje PTT usluga, a ovise o vrsti poštanske pošiljke, o tome kojoj je jedinici PTT mreže pošiljka predana na prijenos i o području jedinice PTT mreže na kojemu pošiljku treba uručiti primaocu.

Djelo prikrivanja postoji kad se želi otežati ili onemogućiti primaoca da ga pronađe, stavljanjem na mjesto koje nije predviđeno za uručenje.

Pismo se smatra uništenim kad se nalazi u takvom stanju da se ne može saznati njegov sadržaj (najčešće: paljenje, bacanje u vodu, cijepanje i sl.).

Osim otvaranjem pisma postoji mogućnost povrede tajnosti i na neki drugi način. Za razliku od otvaranja pisma što ga učin neovlaštena osoba, pri čemu je izvršeno krivično djelo već samim otvaranjem i bez upoznavanja sadržaja, u ovom slučaju djelo je izvršeno samo ako je učinilac saznao sadržaj pisma.

Takva povreda može se izvršiti upotrebom odgovarajućih kemijskih ili drugih tehničkih sredstava s pomoću kojih je moguće saznati sadržaj i bez otvaranja pisma.

Poseban oblik povrede tajnosti, a ujedno i teži oblik krivičnog djela, predstavlja saopćavanje tajne saznate otvaranjem tuđeg pisma drugoj osobi. Pritom je bitna okolnost

da se radi o namjeri učinioca da tom radnjom pribavi sebi ili drugom neku korist ili da drugom nanese štetu. Saopćavanje se može izvršiti prikazivanjem sadržaja ili upoznavanjem sa sadržajem usmeno ili pismeno.

Posluživanje tajnom označuje se kao bilo koje korištenje sadržaja što je saznano povredom tajnosti, koje nije izvršeno saopćavanjem drugoj osobi.

4. ZAŠTITA TAJNOSTI TELEGRAFSKO - TELEFONSKIH SAOPĆENJA

Prema odredbama Općih uvjeta za obavljanje PTT usluga pod telegrafskim saopćenjima razumijevaju se telegrami, radio - telegrami, fototelegrami i teleks - saopćenja, a pod telefonskim uslugama razumijevaju se usluge koje obuhvaćaju prijenos govornih saopćenja i zvukova (telefonski razgovori). Radi zaštite tajnosti tih saopćenja Zakon o PTT uslugama u čl. 8. izričito zabranjuje PTT radnicima:

- 1) da na neovlašten način saznaju sadržaj telegrafskih i telefonskih saopćenja ili da sadrže, prikriju ili neovlaštenoj osobi predaju telegram,
- 2) da neovlaštenim osobama saopćuju saznani sadržaj primljenog ili otpremljenog telegrama ili telefonskog saopćenja, od koga je i kada telegram primljen odnosno kome je i kada dostavljen te da li je tko prijavljivao ili obavljao telefonski razgovor,
- 3) da neovlaštenim osobama omoguću ili pomognu neku od navedenih radnji.

Odredbe Zakona o osnovama sistema veza posebno propisuju obvezu po kojoj su PTT organizacije kao nosioci sustava veza dužne osigurati nepovredivost tajne saopćenja koja se prenose, a posebno nepovredivost tajne saopćenja što se prenose u izvanrednim uvjetima. Jedan od značajnih zadataka PTT organizacija na tom području jest provođenje i organiziranje stalne kontrole radi osiguranja nepovredivosti tajne saopćenja što se prenose sustavom veza JPTT, a radnicima kojima je pristupačan sadržaj saopćenja što se prenosi zabranjeno je da saznani sadržaj saopćavaju neovlaštenim osobama.

Krivični zakon SR Hrvatske u čl. 58. utvrđuje kao krivično djelo neovlašteno prisluškivanje i tonsko snimanje tuđih razgovora, kao i omogućavanje nepozvanoj osobi da se upozna s razgovorom ili izjavom koja je neovlašteno prisluškivana ili tonski snimana.

Poseban oblik zaštite tajnosti u prijenosu telegrafsko - telefonskih saopćenja utvrđuje se propisima o kriptozastiti, kojima se određuju saopćenja čija se tajnost mora

obvezno štititi sredstvima kriptozastite.

5. Odstupanje od načela nepovredivosti

Nepovredivost pisama i drugih sredstava komuniciranja zajamčena je kao jedno od temeljnih prava čovjeka i građanina ustavnim odredbama. Kršenje tog prava predstavlja krivično djelo povrede tajnosti pisama i drugih pošiljaka. Međutim, ima slučajeva kad je zbog zaštite općih interesa potrebno to pravo ograničiti, pa time dolazi do odstupanja od načela nepovredivosti.

Osnovna odredba Zakona o PTT uslugama koja se odnosi na odstupanje od načela nepovredivosti tajne poštanskih pošiljaka i telegrafsko - telefonskih saopćenja utvrđuje da se odstupati može samo u slučajevima i uz uvjete utvrđene zakonom (član 8, stav 2. Zakona o PTT uslugama). Ta odredba ima svoje ishodište u stavu 2. člana 185. Ustava SFRJ, a to su prihvatili i ustavi socijalističkih republika i pokrajina, po kojemu se samo zakonom može propisati da se na temelju odluke nadležnog organa može odstupati od ovog načela, i to samo u dva slučaja: ako je to neophodno za vođenje krivičnog postupka ili ako je to neophodno za sigurnost zemlje.

5.1. Odstupanje u slučaju vođenja krivičnog postupka

Zakon o krivičnom postupku utvrdio je svojim odredbama mogućnost zadržavanja i oduzimanja pisama, telegrama i drugih pošiljaka, ako se s osnovom može očekivati da će te pošiljke poslužiti kao dokaz u vođenju krivičnog postupka.

Na temelju odredbe člana 74, stav 2. Zakona o krivičnom postupku istražni sudac može narediti da se pisma što ih međusobno razmjenjuju branilac i okrivljeni koji se nalazi u pritvoru predaju tek nakon što ih on prethodno pregleda. Daljnje odredbe u tom smislu (čl. 203, stavovi 2. i 3) utvrđuju da se pritvorenik može dopisivati s osobama izvan zatvora samo sa znanjem i pod nadzorom istražnog organa ili predsjednika sudskog vijeća (nakon podignute optužnice).

Posebno je značajna odredba člana 214. Zakona o krivičnom postupku po kojoj istražni sudac može narediti PTT i drugim prometnim organizacijama da zadrže i njemu uz potvrdu prijema predaju pisma, telegrama i druge pošiljke koji su upućeni okrivljenom ili ih on šalje, ako postoji sumnja da mogu poslužiti kao dokaz u vođenju postupka.

Te odredbe Zakona o krivičnom postupku primjenjuju se i u postupku za pri-

vredne prijestupe i u krivičnom postupku pred vojnim sudovima.

Međutim, temeljna odredba kojom je utvrđena mogućnost odstupanja od načela nepovredivosti tajne pisama i drugih pošiljaka kad je to neophodno za vođenje krivičnog postupka sadržana je u članu 214. Zakona o krivičnom postupku. Tom odredbom omogućeno je određenim organima zadržavanje i oduzimanje pisama, telegrama i drugih pošiljaka.

Prema usvojenim tehnološkim propisima u PTT prometu postoje tri skupine pošiljaka koje PTT organizacije prenose od pošiljaoca do primaoca: pismovne pošiljke, paketske pošiljke i poštansko - uputničke pošiljke. U pismovne pošiljke pripadaju: pisma, dopisnice, tiskanice, sekogrami, aerogrami, mali paketi i vrijednosna pisma. Paketske pošiljke su obični paketi i vrijednosni paketi a poštansko - uputničke pošiljke su poštanske i telegrafске uputnice.

Budući da odredba čl. 214. Zakona o krivičnom postupku govori o pismima, telegramima i drugim pošiljkama, onda u tom smislu pod pismom treba razumijevati sve pismovne pošiljke, pod telegramom sva telegrafska saopćenja a pod ostalim pošiljkama paketske i poštansko - uputničke pošiljke.

Pri preuzimanju poštanske pošiljke istražni sudac daje PTT organizaciji potvrdu o primitku koja sadrži sve bitne elemente o pošiljci. Predajom pošiljke nadležnom organu, uz primljenu službenu potvrdu, smatra se da je PTT organizacija izvršila svoje obveze iz ugovora o prijenosu poštanskih pošiljaka i da nema nikakvih daljnjih obveza ni prema pošiljaocu ni prema primaocu poštanske pošiljke. Međutim, značajan je daljnji način raspolaganja pošiljkom, koji se prema odredbama Zakona o krivičnom postupku ne podudara u svemu s odredbama o raspolaganju pošiljkama koje propisuje poštanska tehnologija. U tom pogledu Zakon o krivičnom postupku predviđa nekoliko mogućnosti:

- 1) sadržaj pošiljke može se saopćiti okrivljenome u cijelosti ili djelomice,
- 2) pošiljka se može predati okrivljenom ili njegovim srodnicima,
- 3) pošiljka se može vratiti pošiljaocu,
- 4) pošiljka se može trajno zadržati.

Pritom je potrebno uočiti razliku između odredaba koje propisuju Opći uvjeti za obavljanje PTT usluga o rukovanju pošiljkama od odredaba koje propisuje Zakon o krivičnom postupku, a koje se u ovom slučaju primjenjuju. Naime, PTT propisi dopuštaju u izvjesnim slučajevima (smrt, odsutnost primaoca) mogućnost uručivanja pošiljke članovima uže obitelji, dok je pojam srodnici koji

upotrebljava Zakon o krivičnom postupku u svakom slučaju mnogo širi.

Prema tome, tu mogućnost predaje pošiljke srodnicima PTT propisi ne predviđaju. Prema tim propisima poštanske pošiljke koje se ne mogu uručiti primaocu vraćaju se pošiljaocu, a samo obične pismovne pošiljke u slučaju smrti primaoca uručuju se članovima uže obitelji.

Iako te razlike nisu od većeg praktičnog značenja, potrebno je na njih ukazati zbog delikatnosti krivičnog postupka i potrebe davanja prioriteta Zakonu o krivičnom postupku čije se odredbe u ovom slučaju primjenjuju.

Daljnje odredbe Zakona o krivičnom postupku detaljnije utvrđuju način postupka s preuzetom pošiljkom (način otvaranja, zapisnik o otvaranju, raspolaganje pošiljkom i dr.).

5.2. Odstupanje radi sigurnosti zemlje

Na temelju odredaba Zakona o osnovama sustava državne sigurnosti starješina organa u kojemu se obavljaju poslovi državne sigurnosti može, ako je to potrebno radi sigurnosti SFRJ, svojim rješenjem odrediti da se prema pojedinim osobama i organizacijama poduzmu određene mjere kojima se odstupa od načela nepovredivosti tajne pisama i drugih sredstava komuniciranja.

Međutim, dok su odredbama Zakona o krivičnom postupku precizno regulirane mjere i postupci za odstupanje od načela nepovredivosti u slučaju vođenja krivičnog postupka, u slučaju kad se radi o sigurnosti zemlje te mjere nisu precizno određene. To je i razumljivo kad se ima na umu da mjere koje poduzimaju organi državne sigurnosti ne mogu biti precizno, ni pravno ni procesno, detaljno formulirane jer se poduzimaju radi sigurnosti same države, a očito je da je pravom zaštićeni interes državne sigurnosti veći od interesa uspješnog vođenja krivičnog postupka.

Iz svega toga može se zaključiti da mjere koje poduzimaju organi državne sigurnosti u slučaju odstupanja od načela nepovredivosti tajne pisama i drugih sredstava komuniciranja radi sigurnosti zemlje mogu biti najmanje one koje poduzimaju i organi krivičnog postupka.

Naime, ako se ima na umu pravni interes koji se poduzimanjem takvih mjera zaštićuje, a to je sigurnost zemlje, onda je ispravno i svrhovito da se te mjere ne utvrđuju detaljno i precizno, jer su u njih uključene i sve mjere utvrđene Zakonom o krivičnom postupku, a izvjesne razlike postoje po pravnoj osnovi, vrstama mjera, organima ov-

laštenim za poduzimanje mjera, po vrstama komuniciranja prema kojima se mogu poduzeti i dr.

6. DETEKTIRANJE POŠILJAKA

Detektiranje pošiljaka je postupak kojim se s pomoću tehničkih pomagala što emitiraju zvučne ili optičke signale može bez otvaranja pošiljke utvrditi postojanje predmeta određenog materijala u sadržaju pošiljke. Tim postupkom obavlja se utvrđivanje prisutnosti predmeta u sadržaju pošiljke čiji je prijenos propisima poštanske tehnologije zabranjen ili predstavlja opasnost za ljude koji tim pošiljkama rukuju odnosno za druge pošiljke i objekte.

Kako se tim postupkom neposredno zadire u sadržaj pošiljke, s razlogom se nameće pitanje znači li detektiranje pošiljaka odstupanje od načela nepovredivosti tajne pisama i drugih sredstava komuniciranja.

Činjenica je da su poštanske pošiljke u više slučajeva sadržavale eksplozivne naprave, tempirane bombe, otrovne plinove i druge predmete opasne za život ljudi, namijenjene određenim primaocima radi izvršenja atentata, pri čemu su i PTT radnici u obavljanju službene dužnosti bili u životnoj opasnosti.

Budući da je jedna od mjera zaštite u poštanskom prometu i detektiranje pošiljaka, što se provodi isključivo radi zaštite ljudi, imovine i objekata, smatramo da se ta mjera ni u kom slučaju ne može tretirati kao povreda načela nepovredivosti tajne pisama i drugih sredstava komuniciranja. Naime, detekcijom se ne saznaje sadržaj pošiljke u smislu definicije krivičnog djela, niti se pošiljka otvara radi upoznavanja sadržaja u zatvorenoj pošiljci, nego se utvrđuje vrsta stvari u pošiljci (metal, staklo, plastika, eksploziv i sl.), pa se to smatra pravno dopuštenim postupkom kojemu je svrha odstranjivanje od daljnjeg prijenosa stvari i naprava opasnih za život, odnosno zaštita ljudi i objekata koji po službenoj dužnosti dolaze u vezu s pošiljkom.

Zaštita ljudi i objekata u PTT prometu poseban je problem PTT organizacija zbog sve veće eskalacije međunarodnog terorizma, kao i djelovanja ekstremne neprijateljske emigracije, koji svojim akcijama pokušavaju ostvariti razne ciljeve, pa nije rijetkost da se ti ciljevi nastoje ostvariti i posredovanjem PTT prometa. Stoga sve poštanske uprave u svijetu uvode razna sredstva za zaštitu ljudi i objekata, poštanskih pošiljaka i PTT imovine, počevši od raznih alarmnih sustava pado najsavršenijih tehničkih sustava sredstava zaštite. Dakako, sve u skladu s postojećim

zakonskim propisima koji osiguravaju nepovredivost tajne pisama i drugih sredstava komuniciranja.

7. ZAKLJUČAK

Ustavnim načelom nepovredivosti tajne pisama i drugih sredstava komuniciranja omogućena je svim građanima pod jednakim uvjetima razmjena saopćenja i misli u javnom unutarnjem i međunarodnom PTT prometu. U duhu tog načela PTT organizacije obavljaju prijenos poštanskih pošiljaka i telegrafsko - telefonskih saopćenja pod uvjetima koji se utvrđuju zakonskim propisima i odredbama što ih propisuju PTT organizacije svojim normativnim aktima na razini Zajednice JPPT. Svim tim propisima zajamčena je nepovredivost tajne pisama i drugih sredstava komuniciranja i utvrđene mjere i postupci kojima se to načelo ostvaruje i provodi, a korisnicima PTT usluga omogućeno je da u svim fazama ugovornog odnosa ostvaruju svoja prava, bilo pred PTT organizacijama, bilo pred državnim organima.

Ostvarivanje prava nepovredivosti zajamčeno je i odredbama krivičnog zakonodavstva i odredbama Zakona o PTT uslugama, koji čl. 8. utvrđuje zabrane za PTT radnike u vezi s čuvanjem tajnosti. Iako u praksi nema čestih povreda tog načela, činjenica je da sve PTT organizacije u zajedničkoj suradnji provode i realiziraju različite mjere zaštite poštanskih pošiljaka i drugih sredstava komuniciranja u cilju što kvalitetnijeg obavljanja svojih usluga i ostvarivanja prava korisnika koja proistječu iz ugovornih odnosa s PTT organizacijama.

SUMMARY

APPLICATION AND REALIZATION OF THE PRINCIPLE OF SECRECY AND IN POSTAL TRAFFIC INVIOABILITY

In carriage of mail items and in telegraph and telephone communications the postal organizations perform the task of materialization and application of the constitutional principle of inviolability of the secret of mail items and other means of communication. Implementing the legal stipulations on this matter, postal organizations have established in their normative acts special measures and procedures which promote and materialize this principle, while by the introduction of measures of protection in postal traffic they have granted the users of postal services adequate security in transfer of mail items.

The basic objective of inviolability is that the citizens as the users of postal services are granted easy and unhindered exchange of news, messages and communications, and only in exceptional cases, as provided by the law, they may depart from this principle.

LITERATURA

- [1] S. BANEK: Organizacija i eksploatacija pošte. Zagreb, 1966.
- [2] D. KRALJEVIĆ: Odgovornost pošte za prijenos poštanskih pošiljaka. Beograd, 1966.
- [3] Krivični zakon SFRJ.
- [4] Krivični zakon SRH.
- [5] Opći uvjeti za vršenje PTT usluga.
- [6] D. PATAKI: Poštanski saobraćaj. Beograd, 1972.
- [7] SRZENTIĆ I STAJIĆ: Krivično pravo. Sarajevo, 1968.
- [8] S. ŠPANOVIĆ: PTT pravo. Beograd, 1979.
- [9] Zakon o krivičnom postupku.
- [10] Zakon o osnovama sustava veza.
- [11] Zakon o PTT uslugama.
- [12] B. ZLATARIĆ: Krivično pravo. Zagreb, 1972.
- [13] ZLATARIĆ I DAMAŠKA: Rječnik krivičnog prava i postupka. Zagreb, 1966.